

MAKROøkonomi

Kapitel 8 - Den finansielle sektor i Danmark

Vejledende besvarelse

Opgave 1

1. Forklar formålet med og hvori består indtjeningen i henholdsvis

a. Pengeinstitutter

Pengeinstitutter lever populært sagt af at modtage mange små sikre korte indlån fra husholdningerne og transformere disse til få store lange risikobetonede udlån.”

Pengeinstitutterne modtager typisk mange små indlån fra husholdningerne, som disse ønsker at kunne disponere over med kort varsel. Udlånene er typisk til virksomheder, der normalt har behov for at låne større beløb over en længere periode. Lånene er således behæftet med en kreditrisiko, som pengeinstitutterne selvfølgelig forsøger at gardere sig imod ved at foretage en kreditvurdering i hvert enkelt tilfælde.

Desuden er det pengeinstitutternes rolle at sikre et effektivt betalingsformidlingssystem, og foretage investeringsrådgivning, værdipapirhandel, pensionsrådgivning, boligrådgivning, boligudlån mm.

Pengeinstitutterne har traditionelt fået deres indtægter fra forskellen mellem renteindtægter og renteudgifter – den såkaldte rentemarginal. I de senere år har diverse gebyrer dog fået en stadig stigende rolle for pengeinstitutternes indtjening. Gebyrerne kommer først og fremmest fra gebyrer i forbindelse med værdipapirhandel samt fra gebyrindtægter i forbindelse med betalingsformidling, lånesagsgebyr og garantiprovision.

b. Realkreditinstitutter

Realkreditinstitutter yder lån til finansiering af fast ejendom.

Når låntager optager et lån betaler han/hun foruden rente og afdrag på lånet også et bidrag på realkreditlånet på typisk 0,5 procent af lånets restgæld. Dette bidrag er realkreditinstituttets “rentemarginal”.

Foruden at dække instituttets administrationsomkostninger går en del af bidraget til opbygning af reserver i realkreditinstituttet, som instituttet anvender til imødegåelse af eventuelle tab på udlån. På den måde hæfter låntagerne solidarisk for deres boliglån.

c. Livsforsikringsselskaber

Livsforsikringsselskabernes formål er således forsikre mod tab af erhvervsindkomst enten som følge af alder, sygdom eller død (til de efterladte). De sælger således pensioner, livsforsikringer eller tilsvarende produkter. Livsforsikringsselskaberne skal være aktieselskaber og være skarpt adskilt fra skadesforsikringsselskaberne.

Indtægterne kommer fra forskellen mellem præmieindbetalingerne og pensionsudbetalingerne .

d. Skadesforsikringselskaber

I skadesforsikringselskaberne kan man forsikre sig mod skade på ting og personer. Man kan opdele skadesforsikringerne i 4 hovedgrupper, nemlig motorkøretøjsforsikringer og erhvervsforsikringer, der hver udgør 30 procent af de samlede præmieindtægter, og privatforsikringer og personulykkesforsikring hver udgør 20 procent af de samlede præmieindtægter.

Indtægterne kommer fra forskellen mellem præmieindbetalingerne og de udbetalte erstatninger .

2. Hvad er lov om finansiel virksomhed?

Lov om finansiel virksomhed er en lov, der fastlægger generelle regler for den finansielle sektor samt specifikke love for forskellige typer af finansielle virksomheder

3. Hvad er realkreditloven?

Realkreditloven er en lov som realkreditinstitutter skal følge ved siden af Lov om Finansiell Virksomhed.

Ifølge realkreditloven, er realkreditlån langfristede lån med en løbetid på op til 30 år med højest 10 års afdragsfrihed. Lånene har sikkerhed i låntagers faste ejendom og finansieres ved at udstede af obligationer, der svarer til de lån låntager optager – altså det såkaldte balanceprincip, der betyder, at lånerenten er markedsbestemt, og at alle låntagere dermed behandles ens.

Desuden må realkreditinstitutterne ikke belåne ejendomme fuldt ud men er underlagt visse lånegrænser. Således må realkreditinstituttet højest belåne 80 procent af, hvad ejendommen er værd, hvis der er tale om ejerboliger til helårsbrug. For fritidshuse og industriejendomme er grænsen 60 procent og for landbrugsejendomme er grænsen 70 %.

4. Hvad er indskydergarantiordningen?

Indskydergarantiordningen, der blev oprettet i 1987, sikrer indlånskunderne mod tab for beløb op til kr. 300.000 pr. indskyder i tilfælde af, at et pengeinstitut, realkreditinstitut eller et fondsmæglerselskaber går konkurs eller i betalingsstandsning. Indskud på pensionsopsparing, børneopsparing og i forbindelse med omlægning af boliglån dækkes fuldt ud. Det er kreditinstitutterne, der indbetaler midler til ordningen.

Opgave 2

1. Du bedes redegøre for de tre søjler i det danske pensionssystem, herunder

a. Hvilke pensioner er der i hver af de tre søjler

Søjle 1 udgøres af de offentlige pensioner. Den væsentligste pension i dette system er folkepensionen, som man i dag får, når man fylder 65. Desuden indgår førtidspension, efterløn, Arbejdsmarkedets TillægsPension (ATP), den Særlige Pensionsopsparing (SP) og Lønmodtagernes Dyrtdsfond (LD).

Søjle 2 indeholder de såkaldte arbejdsmarkedspensioner, det vil sige pensionsordninger, mange har via deres arbejdsplads eller via deres overenskomst. Der er dog fortsat dele af det private arbejdsmarked, der ikke er omfattet af nogen arbejdsmarkedspensionsordning. Arbejdsmarkedspensionsordningerne er oftest oprettet enten i en tværgående pensionskasse, der typisk dækker et bestemt fagområde eller i en arbejdsmarkedspensionskasse, der typisk dækker et bestemt overenskomstområde. Pensionen kan dog også være tegnet i et livsforsikringselskab.

Søjle 3 udgøres af de private eller individuelle pensioner man som privatperson kan oprette enten i et pengeinstitut eller i et livsforsikringselskab. Hos pengeinstituttet kan pensionen oprettes enten som en kapitalpension eller en ratepension. Hos livsforsikringselskabet kan pensionen enten oprettes som en rateforsikring, der stort set svarer til pengeinstituttets ratepension, eller som en kapitalforsikring, der i det store hele svarer til pengeinstituttets kapitalpension, eller som en livrente.

- b. Hvordan er udviklingen i opsparingsformuerne i søjle to og tre
I nedenstående tabel ses udviklingen i den samlede pensionsopsparing i søjle 2 og 3 fra 1991 til 2006 både i mio. kroner og med indeks 1991=100.

Mio. kr.	1991	1998	2000	2002	2004	2005	2006
Livsforsikringselskaber	222.008	449.151	564.189	612.372	809.915	953.151	1.010.371
Pensions- og firmapensionskasser	120.328	203.603	243.210	271.903	378.432	423.520	445.288
Pengeinstitutter, hvoraf	109.641	190.672	221.690	198.389	244.151	298.299	346.223
Kapitalpension	74.750	141.937	159.597	134.098	137.942	171.173	188.075
Rateopsparing	5.716	23.594	38.980	43.407	64.376	107.826	139.076
Selvpenionering	10.763	8.679	7.523	6.225	6.345	6.711	7.164
Indekskonti	18.412	16.462	15.590	14.659	13.285	12.587	11.908
I alt	561.618	1.034.098	1.250.779	1.281.053	1.654.446	1.973.267	2.148.105

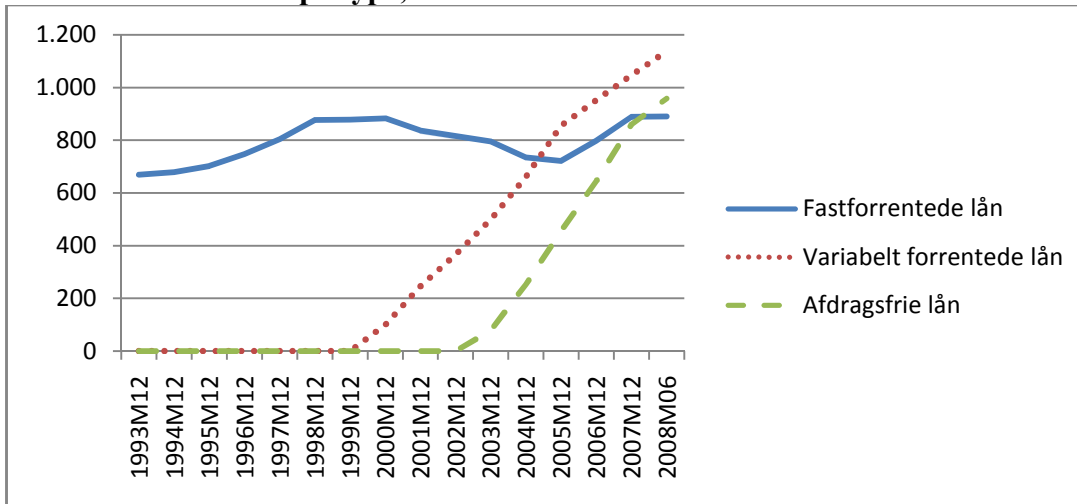
Indeks 1991 = 100	1991	1998	2000	2002	2004	2005	2006
Livsforsikringselskaber	100	202	254	276	365	429	455
Pensions- og firmapensionskasser	100	169	202	226	315	352	370
Pengeinstitutter, hvoraf	100	174	202	181	223	272	316
Kapitalpension	100	190	214	179	185	229	252
Rateopsparing	100	413	682	759	1.126	1.886	2.433
Selvpenionering	100	81	70	58	59	62	67
Indekskonti	100	89	85	80	72	68	65
I alt	100	184	223	228	295	351	382

Det ses, at den samlede pensionsopsparing i søjle 2 og 3 er steget med 382 procent siden 1991, altså næsten en 4-dobling. Det ses, at specielt ratepensionerne i pengeinstitutterne er eksploderet i den pågældende periode. Overordnet set, har stigningen dog været størst indenfor livsforsikringselskaberne.

Opgave 3

Danmarks Statistik har foretaget en ekstraordinær revision af realkreditinstitutternes lån – specielt de afdragsfrie lån tilbage til 2004. De reviderede tal fremgår af nedenstående figur.

Realkreditlån fordelt på type, mio. kr.

Kilde: nationalbanken.statistikbank.dk

1. Du bedes beskrive udviklingen i de reviderede tal jf. figuren.

Det ses, at de variabelt forrentede lån (FlexLån og Rentetilpasningslån) først kom på markedet i 1996. Indtil da bestod realkreditlånene udelukkende af fastforrentede lån.¹ I slutningen af 1990'erne steg udlånet af de variabelt forrentede lån kraftigt, således, at der siden 2005 har været flere variabelt forrentede lån end fastforrentede lån på markedet. Det ses dog også, at mængden af fastforrentede lån har ligget nogenlunde konstant omkring 700 – 900 mio. kr. Den samlede udlånsmængde er således steget betragteligt.

I 2003 kom de afdragsfrie lån på markedet. I dag er mængden af afdragsfrie lån på næsten 1.000 mio. kr. Det svarer til knap halvdelen af realkreditmarkedet.

Opgave 4

1. Hvad er Finanstilsynets opgaver?

Det er Finanstilsynet, der hører under Erhvervs- og Økonomiministerens, fører tilsyn med, at de finansielle virksomheder opfylder loven. Desuden er det Finanstilsynet, der udsteder (og kan inddrage) tilladelser at drive finansiell virksomhed i Danmark. Finanstilsynet udøver sit tilsyn gennem indberetninger, regnskaber og inspektionsbesøg.

¹ Desuden var der små kr. 100.000 i såkaldte indekslån, der ikke er medtaget i ovenstående figur. Disse lån ydes primært til det almennyttige boligbyggeri og en række andelsboliger. Beholdningen af indekslån har været nogenlunde konstant i den betragtede periode dog med et lille fald.

Finanstilsynet fører også tilsyn med forsikrings- og pensionskasserne, således at disse kan udbetale de lovede pensioner. Tilsynet sker via trafiklysindberetningerne jf. nedenstående spørgsmål.

2. Hvilke selskaber er underlagt Finanstilsynets trafiklysindberetninger?

Det er livsforsikringsselskaber, pensionskasser og skadesforsikringsselskaber

3. Hvorfor er et rødt lys værre end et gult lys?

Hvis et selskab er tildelt et rødt lys betyder det, at selskabet ikke vil kunne klare "bare" en negativ udvikling (og dermed forholdsvis sandsynlig) på de finansielle markeder.

Hvis et selskab er tildelt et gult lys betyder det, at selskabet ikke vil kunne klar sig, såfremt der sker en meget negativ (og dermed ikke nær så sandsynlig) udvikling på de finansielle markeder.

Er selskabet tildelt et rødt lys, skal der således ikke så meget til, før læsset vælter. Er selskabet tildelt et gult lys skal der mere til før læsset vælter.

4. Hvilke skadesforsikringer er lovpligtige?

Det er en ansvarsforsikring, når man henholdsvis kører bil og har hund.

Desuden kræver diverse kreditinstitutter normalt sikkerhed i form af diverse forsikringer ved udlån, men dette er ikke lovpligtigt.

5. Hvad er forskellen på combined ratio og operating ratio i et skadesforsikringsselskab?

Combined ratio angiver udgifterne til erstatninger og administration pr. præmiekrone. Jo laver combined ratio, jo bedre er det således.

Operating ratio måler udgifterne til erstatninger og administration pr. præmiekrone inklusiv investeringsafkast.

I år med positive investeringsafkast vil operating ratio således være lavere end combined ratio.